

Оберіг із Острівця

Кращі вірші Романа Лубківського нав'яні картинами чудової природи рідного йому Поділля, образами дзвіниць, будованих «із кленового дзвону, яворового шуму, із досвітнього шемрання срібної руни», пронизані мотивами народної мальованої кераміки — усього того, чим багата поетова Теревовельщина. Героїчна балада Романа Лубківського п. н. «Сльоза», сповнена гомоном минулої слави, боїв із ворожими навалами, що намагалися здобути й підкорити непереможну й горду Теревовлю.

Богдан Кравців

Ці слова «проскрибованого» поета, змушеного, як і його сучасники — Євген Маланюк та Святослав Гординський — десятиліттями жити й творити поза межами підневільної України, взято з передмови до укладеної маестро антології «Шістдесят поетів шістдесятих років» (1966). Про таку оцінку своєї першої збірки «Зачудовані олені» (1965) Роман Лубківський знати не міг, бо антологія, як і її укладач, була «крамольною», отже, «нев'ізною» в Україну. Однак же благословення «на дорогу» молодому краянину сьогодні прочитується, як ворожба. Маючи чарівну силу, вона справдилася.

І ось врешті-решт Роман Лубківський повертається із поетично-сповідальною «колядою» на рідне Тернопілля, на Теревовлянщину, до Острівця, що «лежить... в ярах поміж полями / Далеко від гучних континентальних трас» (балада «Острівецький пейзаж»), — вертається з тих же «континентальних трас», що пролягли Львовом, Києвом, Прагою, цілою Європою, Канадою, Америкою... котрими довелося поетові помандрувати довгі-довгі роки — аж до свого сімдесятиріччя та до двадцятиріччя незалежної держави України. Поет кладе на стіл тернополян, острівчанам поважну, власне нову збірку поезій «Подільський карб».

Книга справді нова, але поезії в ній — із багатьох книжок, виданих у різні роки. Отже, книга вибраного. Проте допасовані тематично вірші творять свіжий контекст, промовляють суголосно в суттєвій, смисловій, філософській єдності: «добрідень» рідному порогові! Ба, в Острівці мудрі люди кажуть: «Де добре — там добре, але вдома найліпше!» Роман Лубківський чи мимоволі, чи по волі саме тепер приходить у всій повноті чуттів та зрілих розмислів до «родинного краю, села родимого», де привела його мати на світ Божий, світ

райський — в Острівець, — у те «село... що лежить у Бога на долоні; Хоч є у нього рай, Він тут хотів би жить!» (балада «Острівецький пейзаж»).

Гей же, сли сам Господь-Бог уподобав собі це село («Він любить Острівець — і соняхи, і зілля, / І запахи долини, і подих чебрецю...»), — то що вже казати смертним, а особливо острівчанам, які — де б не розбувалися у світах, а таки до рідного тягнуться, принаймні — душею і найсокровеннішими чуттями.

Звісно, Роман Лубківський прибуває додому не як «блудний син», що, зраджений долею, шукає останнього притулку на прабатьківщині; він в'їжджає звиятцем, який щедро примножив славу острівчан. Могутня подільська земля нагородила його такими талантами, силою духа, що він здобув чимало блискучого набутку як творчого, так і життєвого, — у невтомній громадській, культурницькій і політичній діяльності; тому гідно ступає на рідні землі — не скаржиться на недолю, а прагне сказати односельцям-краянам, що марно споживав смачний подільський хліб, поставивши на «подільський карб» свою долю, — проніс крізь десятиліття любов до рідного слова й не зрадив, не осоромив його. Як талановито, із перечуленою щирістю, писав ще школярем у вірші «Рідна мова»:

Коли ж устами чорними людці
Тебе, моя свята, кохана, сквернять,
Здається, в серце хтось вганяє терня,
Здається, хтось шмагає по лиці:

Так і збіркою «Подільський карб» засвідчує тепер, що все життя посвятив на те, аби слово рідне міцніло, гранилося, не поступаючи у силі іншим мовам світу, щоб ніяким «чорним людцям» і не кортіло «сквернити» його.

Отже, поет, попри всілякі складнючі колізії діяльності службової, політичної чи споку банального буденного життя, не розтратив свого поетичного дару, не занехаяв творчої праці, а з року в рік щоденно примножував і примножує її з тим, аби постійно шліфувати свою майстерність, взоруючись на досвід світової літератури, спілкуючись із творцями багатьох європейських держав. Тим-то він сьогодні на рідному Тернопіллі заслужено приймається як видатний майстер слова, що увібрав досвід і української поезії, і кращих зразків поетичної практики в світі на сучасному етапі: тож, як творець в невинному зростанні не дозволяє собі в спогадах про «босоного дитинство» слізливої сентиментальності; поетичний рядок його променить лише розважливою стриманістю мислителя, теплим гумором, але насамперед — гідністю, у якій чимало самокритичного.

Автоархеологія

Ось перша лінія прожитих літ —
Пощерблених бійниць глибокі ніші.
Минути їх. Шукати інший слід —
Це значить: там, де трави зеленіші.

Це означає: тут життя було,
На підгородді. Тут гули майдани.
Кувалась зброя весело і зло.
З вогню виймались поспіхом каштани.

Тут олово, і мідь, і срібло
У сонячному плавилися тиглі.
Тут завше працювалось на добро.
Розбиті горна... Вуглики застигли.

А ось, — ну що ви, це ж не пектораль...
Звичайна, дуже скромна діадема.
Готовлена... На жаль... На жаль...
На жаль...

Це інший пласт, а отже — інша тема.

Ось наконечник списа. Добрий спис.
Запущений прицільно. Трапив мимо...
Пергамен чорний... Той, що руку тис,
Складав донос нечутно і незримо.

Засипав час і тінь того врага,
Бо яма, де упав, була глибока.

Ось залізяка — мабуть, острога,
Мов острогога, гостра та жорстока.

Он сонця згусток, лагідний бурштин, —
Світився в хаті щастя передвістям, —
А ось цурпалок — довговічний тин —
Поміж моїм і між твоїм обійстям.

Це все — в землі. Це все — старий багаж.
Життя нове несе й мені обнови.
То мушу я проводити зондаж —
Невистачає місця для будови.

Одне боюся: давнє оголю —
І вистріляє дерево, звітріє,
Поб'ється камінь. І нема жалю, —
Та щось печальне жевріє, зоріє...

Консервувати викопане? З веж
Кому потрібні звалища-химери?
Лишати найдорожче так? Авжеж!
Ні-ні! Із муру виймуть мародери!

А що, якби оту слабку стіну
(Бере сусіда камінь — користь має!),
Якби її підправити... Ану,
Чи витримає, — бастіон тримає?!

Але не підіймається рука
На діло компромісне й хитрувате...
Відкрити все аж до материка.
Засипати. І не реставрувати...

Перу Р. Лубківського належить збірка літературно-критичних статей про класиків української літератури та видатних майстрів слова інших народів «Многосвітчоч» (1978), нарис «Львів очима письменника» (1985), доповідь «Богорівний — бо правдомовний (Тарас Шевченко і сучасність)» (2002). Упорядкував видання «Вінок Маркіянові Шашкевичу» (1987 р.) разом із М. Шалатою збірку «Весни розспіваної князь. Слово про Б.-І. Антонича» разом із М. Ільницьким. Упорядник і редактор літературно-мистецького збірника «Посвята» (До 190-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка) (2003) та літературознавчого доробку Святослава Гординського (Святослав Гординський. На переломі епох. Львів: «Світ», 2004 р.) та співавтор (з В. Пилип'юком) фотолітопису «Світи Святослава Гординського» (2010).

Роман Лубківський — відомий перекладач. Переклав твори зарубіжних поетів, що увійшли до авторських антологій «Слов'янське небо» (1972), «Слов'янська ліра» (1983). Окремими книжками вийшли твори білоруської письменниці Цьотки (Алоізи Пашкевич), польського поета Владислава Броневського, сербської поетеси Десанки Максимович, класиків білоруської літератури Янки Купали та Максима Богдановича (2002) з передмовами Р. Лубківського. Найновіші публікації: трагедія Юліуша Словацького «Срібний сон Саломеї», драма Йозефа Вацлава Фріча «Іван Мазепа», поема Кондратія Риллеєва «Войнаровський».

Роман Лубківський вніс вклад у збереження національної пам'яті численними ініціативами, зокрема, пропозицією про встановлення Міжнародної премії імені Івана Франка (1986 р.), реконструкцію музеїв Івана Франка (у Львові та с. Нагуєвичі Дрогобицького району), створення меморіальних садиб — Маркіяна Шашкевича (с. Підлисса Золочівського району, с. Нестаничі Радехівського району та с. Новосілки Буського району) Львівської області, а також родини Устияновичів (с. Вовків Пустомитівського району). Осипа Маковея (м. Яворів), Музеїв «Русалки Дністрової», Михайла Грушевського (м. Львів), гетьмана Івана Виговського (с. Руда Жидачівського району).

За активної участі Р. Лубківського ЛО СПУ домоглася широкого відзначення ювілеїв Б.-І. Антонина, зокрема встановлення, а згодом реставрації пам'ятника на могилі Антонина у Львові, встановлення меморіальної таблиці по вул. Городоцькій, 50, пам'ятного знака у с. Новиця на Лемківщині (нині територія Республіки Польща), а також меморіальної кімнати в м. Горлицях (нині територія Республіки Польща) та музею родини Антоничів (с. Борятин Мостиського району на Львівщині).

Деякі культурологічні ініціативи про Р. Лубківського реалізовано на батьківщині поета — в с. Острівець Тербовлянського району.

Роман Лубківський — лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, Літературної премії імені Максима Рильського, Літературної премії імені Миколи Лукаша, Премії імені братів Лепких, ряду міжнародних літературних нагород.

Кавалер Ордена «За заслуги» III і II ступенів.

Дійсний член Наукового товариства імені Тараса Шевченка та почесний професор Національного університету «Острозька академія». Заслужений діяч мистецтв України; заслужений діяч культури Республіки Польща; почесний член Спілки білоруських письменників, Надзвичайний і Повноважний Посол України.

Зміст

Оберіг із Острівця. <i>Передмова Левка Різника</i>	3
Кредо	11
Острівецький пейзаж	13
Родинне євангеліє	15
Генеалогія	21
Anno 1941	24
«Маленький хлопчик...»	25
Медобори	27
Дим Поділля	29
«Піти...»	30
Острівецьке Трипілля	31
«Дивен світ мій...»	32
Осліплення Василька Теробовльського	36
Чудо	39
Корона Данила Галицького	41
Родинне	43
До теми «Українці на Балканах»	44
До знищеного хреста «На знесення панщини» (1848 року) .	45
Міфологія	47
Сновидів	48
Різдво переселенське	50
Кучманський шлях	52
Старі дороги	54
Біль	55
Мотив 1947-го	57
Сон	58
Старі образи паперові	59
Святовечірня балада	61
Горіх	63
Вертеп	64

Вертепний біс.....	66
Колядка	68
Дорога.....	69
Вода йорданська.....	71
Снігова борозна.....	73
Знак.....	74
Самотня груша.....	76
Перевтілення.....	77
Млин.....	78
Видіння.....	79
Полуденок.....	80
Прозорість.....	81
Ранкове купання коней.....	82
«Колись я маленьким пустив по воді...».....	83
«О золоті фелони тютюну...».....	85
«Мов соняшник чи тютюн...».....	87
Ліс.....	89
Стіна.....	91
Уточнення.....	92
Момент істини.....	93
Усе в нас якось не так.....	95
Бенкет переможців.....	97
Пора.....	99
Павзи.....	100
Автоархеологія.....	101
«Несправедливо — відійти дочасно...».....	103
«Коли перед сумлінням завинив...».....	105
Уявний вернісаж.....	107
Думаючи про Богдана Лепкого.....	111
Най-ви-кор-чу-ва-ку-ма-ку-ва-ті-ша верба.....	112
Відвідини Ярослави Музики.....	114
Трен за Володимиром Гжицьким.....	117
Подільський Одиссей.....	118
Дзеркало споминів.....	119

Зустріч	120
«Не вірте фотографіям старим...»	121
День янгола	122
Іграшки з дитинства	124
Тим, кого це стосується	125
Послання без адреси	126
Увінчування лавром	129
Сни	130
«Не треба лиха виглядати з лісу...»	131
«Це я...»	132
Джерело	134
Голос	135
«Слово мені запахло...»	136
Самонагадування	138
Балада про мою матір	139
Пісня про шабелину	141
З пісень моєї матері	143
На фольклорний мотив	156
Коментар до автобіографії	157
«Кам'яне й чорноземне Поділля...»	159
«Я полюбив цю твердь...»	160
Мертве море	161
Погода	162
Останнє прищестя	164
Проблема	165
До лелеки	167
Епітафія	168
Автобіографічне	169

